

**UNIVERSITATEA „NICOLAE TITULESCU”
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ**

TEZĂ DE DOCTORAT

**RESTAURAREA PERSONALITĂȚII POZITIVE PRIN
APLICAREA SANCTIUNILOR DE DREPT PENAL**

**Coordonator științific
Prof. univ. dr. Ioan CHIȘ**

**Student-doctorand
Constantin Marc NEAGU**

**București
2019**

REZUMAT

Lucrarea de doctorat privind restaurarea personalitatii pozitive a persoanelor care executa sanctiuni de drept penal , structurata pe capitole si paragrafe , priveste modalitatile concrete in care a actionat statul, societatea, institutiile, familia celui in cauza in context istoric, precum si din perspectiva existentei unor regimuri politice diferite de conducere.

Politicile penale tin permanent seama de situatia geopolitica a tarii, de momentul istoric in care se legifereaza, de aliantele tarii in momentele marilor conflagratii mondiale, de existenta jocurilor de putere dintre statele care fac si desfac “ cortinele de fier” ale lumii.

Legislatia penala stabileste care sunt conduitele ce urmeaza a fi sanctionate penal, contraventional, sau administrativ, in raport de interesul regional, local sau national, de regimul politic si forma de guvernament, de frecventa si intensitatea miscarilor de opozitie, de multitudinea faptelor si agresivitatea acestora in conditiile necesitatii apararii intereselor generale, sau ale guvernarii. Infractionile, din aceasta perspectiva, se pot clasifica in cel putin doua mari categorii : cele de drept comun, cunoscute indeobste ca fapte impotriva vietii, proprietatii, libertatii si justitiei, precum si cele impotriva statului, fapte ce sunt reglementate pentru apararea tarii si integritatii ei, a intereselor statului, a vietii si intereselor celor care sunt conducatorii tarii, ori fac parte din clasele privilegiate.

In capitolul ce se refera la perioada actuala au fost analizate posibilitatile si limitele prin care statul actioneaza in sfera politicii penale europene, prin aplicarea Recomandarilor Consiliului Europei, prin codurile adoptate in 2013 si a legilor privind executarea pedepselor si masurilor educative, cu sau fara privare de libertate, sa reclasifice, sa remodeleze, sa ofere sanse de refacere pozitiva a personalitatii unor persoane ce au trait

prin infractiune, ori au concepii infractionale ca solutie de viata in societatea romaneasca.

In *Capitolul I* al lucrarii s-a analizat modalitatea prin care statul a incercat remodelarea gandirii si profilului moral al cetateanului roman prin presiunea si represiunea penala instituita , mai ales, dupa cel de-al doilea razboi mondial, cand schimbarea politica dictata de marile puteri invingatoare, ne-au plasat in sfera politicii comuniste, iar, ulterior, metodele folosite de stat pentru “reeducarea infractorilor dusmani ai socialismului”.

Legislația penală in Romania comunista a fost, la rândul ei, creată în scopul eliminării din societate si anihilării pe timp îndelungat a unor persoane, categorii sau clase sociale, care nu erau de acord cu regimul politic nou instituit, cu desființarea proprietății private, cu etatizarea tuturor mijloacelor de producție, a băncilor, a comerțului, a transporturilor de orice fel, a exploatării resurselor, a reorganizării staliniste a statului, a culturii și a învățământului, a sistemului de sănătate și de protecție socială. În aceste condiții legea penală a fost unul dintre instrumentele folosite în modul cel mai intens, iar instituțiile create pentru aplicarea acesteia au oglindit fațăș politica represivă. Lagărele, înființate începând cu anul 1945 prin decizia Partidului Comunist Român transmisă Consilului de Miniștri și care aprobase deja la 1 noiembrie 1944 un Regulament pentru înființarea și funcționarea Centrelor de internare, erau construite în fiecare județ , aveau o capacitate de la 1000 persoane la 5000 persoane, internații fiind separați în raport de pregătirea intelectuală (intelectuali, burghezi, opozanți politici ,unguri, sași, germani, preoți greco-catolici, mici proprietari de magazine, fabrici sau țărani denumiți ”chiaburi” proprietari de pământ), sau de orientare împotriva Uniunii Sovietice.

Lupte efective de exterminare fizică au fost purtate de către trupele de securitate înființate în 1948, împotriva gruparilor de partizani ce s-au constituit pentru a se opune, prin diverse forme administrației

comuniste și a prevederilor Convenției de Armistițiu încheiate între România și puterile care au exclus țara noastră dintre cele care au învins Germania (U.R.S.S., Regatul Unit al Marii Britanii și S.U.A.). Deși, în mod ocult, Anglia, Franța și S.U.A. încurajau luptele de partizani împotriva administrației comuniste, în mod diplomatic și al politicii efective, au cedat România sferei de influență și putere a U.R.S.S. situând-o în afara lumii libere și plasând-o în interiorul așa numitei ”Cortine de fier” și în zona ulterioară a ”Războiului rece”.

În cuprinsul aceluiași capitol au fost analizate politicile penale ale altor state comuniste aflate sub influența URSS : Ungaria, Republica Democrată Germană, Polonia și Cehoslovacia.

În *Capitolul II* al tezei a fost analizată legislația reprimării între anii 1950-1964 în România. Legislația reprimării politice s-a realizat etapizat, prin modificarea Codului penal și a Codului de procedură penală în vigoare după anul 1950, prin decrete cu putere de lege, adoptate după propunerile făcute de ministrul de Interne sau șeful Securității statului în cadrul ședințelor din Prezidiul Comitetului Central al P.M.R., după care erau trimise la Marea Adunare Națională unde erau adoptate.

Numeroase norme ce schimbau conținutul legilor și decretelor s-au elaborat prin Hotărâri ale Consiliului de Miniștri și chiar, mai grav, prin ordine secrete ale miniștrilor de Interne sau ai Departamentului Securității Statului.

Întreaga activitate din lagăre, coloniile de muncă, batalioanele de muncă se desfășura pe baza ordinelor secrete date de ministrul de interne, ”Regulamentul” fiind un document strict secret prin care se reglementau organizarea locurilor de deținere, paza, apărarea, escortarea, transferurile dintre unități, organizarea muncii, a deplasării la muncă, normele de muncă și hrănirea în funcție de categoria de muncă. Pedepsele s-au agravat continuu ca durată, mai ales pentru infracțiunile în dauna avutului obștesc și contra securității statului, ajungându-se ca, prin Decretul 212 din 17 iunie

1960, să se introducă pedeapsa cu moartea. Pedeapsa capitală nu era o pedeapsă extraordinară, ci o pedeapsă specială ce înăsprea sistemul de pedepse. Întreaga activitate de resocializare și reeducare era bazată pe munca forțată, pe executarea muncii silnice pe timp mărginit sau pe viață, pe folosirea intensivă la muncă a condamnatilor, conform Decretului 720/1956, ca o ilustrare a ideii că întregul popor trebuie să muncească pentru propășirea socialismului și pentru întărirea statului.

Deși legislația penală și procesual- penală, legislația execuțional penală prevedea ca principiu legalitatea executării pedepselor în baza unei condamnări definitive și a unor legi scrise, prin tot ce s-a întreprins în cadrul represiunii s-a încălcat permanent legalitatea cercetării penale, a judecății, a executării diferitelor sancțiuni .

În *Capitolul III* al lucrării au fost analizate coordonatele reeducării condamnatilor în perioada totalitară în care a fost aplicată Legea nr.23 din 1969, reeducarea prin munca a persoanelor condamnate, organizarea penitenciarelor ca unități productive, concepție ce a fost preluată din epoca represiunii politice anterioare și continuată în întreaga perioadă totalitară. Regulamentul privind executarea unor pedepse și a măsurii arestării preventive de aplicare a Legii 23/1969 prevedea, la art. 2 , că penitenciarele se organizează astfel încât să asigure condiții pentru folosirea la muncă a condamnaților. Repartizarea la muncă era una dintre activitățile deosebit de importante din punct de vedere operativ, pentru prevenirea evadărilor, astfel că fiecare dosar de deținere era analizat de față cu persoana condamnatului de către Comisia de repartizare formată din comandantul penitenciarului, locțiitorul pentru pază și regim, medicul penitenciarului, șeful biroului evidență deținuți, șeful biroului organizare a muncii, educator. Analiza se referea la capacitatea de muncă, posibilitățile fizice de a depune o activitate la locul unde urma a fi repartizat, gradul de periculozitate a celui care urma să lucreze în cadrul unui punct exterior, interior, cu pază sau doar cu supraveghere, posibilitatea ipotetică de a lua

legătura cu exteriorul, mai ales cu familia (dacă punctul de lucru era în localitatea de reședință a celui condamnat).

În cadrul cercetării științifice efectuate s-a analizat atât concepția statului socialist privind reeducarea persoanelor care săvârșeau contravenții la regulile de conviețuire socială, cât și introducerea muncii forțate prin condamnare la muncă corecțională.

Procesul reeducării prin muncă corecțională consta în folosirea condamnaților la activități intens solicitante, în unități agricole, forestiere, sau alte unități, dar numai în munca productivă necalificată sau calificată, fără a se putea folosi capacitatea acestora în funcții de conducere, administrative, instructiv-educative sau de gestiune.

În *Capitolul IV* al tezei au fost analizate modalitățile folosite de stat pentru creșterea potențialului activității de resocializare a condamnaților prin calificarea la locul de muncă, activitatea de școlarizare și organizarea de activități culturale educative cu deținuții, care au fost prevăzute în normele de executare a pedepselor în două articole de regulament, reglementările cele mai amănunțite s-au referit la pază, escortare, supraveghere, muncă. În ceea ce privește activitățile culturale desfășurate în penitenciare, consfătuirile de producție, întrecerile în muncă se doreau a fi o imitație a unor activități ce se desfășurau în marile fabrici și uzine, dar care, la fel ca și acolo, erau formale și se organizau doar pentru a fi punctată activitatea, eficiența fiind nulă. Condamnații lucrau în locuri de muncă complet diferite unii față de alții, nu se puteau întâlni din motive de separațiune și securitate, era interzisă adunarea mai multor deținuți într-un loc, discuțiile sau convorbirile individuale cu educatorii, profesorii, instructorii nu erau permise în scopul reeducării. Nu era interzisă cunoașterea preocupărilor anterioare condamnării, dar această activitate se realiza în scopul stabilirii gradului de risc și pericolozitatea persoanei. Ofițerii studiau rechizitoriile existente la dosar, unde erau arătate modurile de savarsire a infracțiunilor, complicii, mijloacele folosite, gradul

de agresivitate, numărul condamnărilor anterioare (pentru cei recidiviști sau cu antecedente penale). Cei care lucrau direct cu deținuții nu aveau acces la dosare, astfel că știau istoricul condamnatului din fișa de cameră, ori din discuțiile zilnice. Pentru prevenirea manifestărilor agresive, dușmănoase precum și pentru cunoașterea stării de spirit a colectivului de condamnați, cadrele de conducere aveau obligația ca să organizeze rapoarte săptămânale cu deținuții.

Referitor la reeducarea prin sancțiuni disciplinare, conduita persoanelor condamnate în timpul executării pedepsei era normată prin prevederile Legii 23 din 1969 prin stabilirea de obligații, interdicții, supunerea la percheziție și dispozițiile personalului, realizarea programului zilnic și al celui de muncă, participarea voluntară la activitățile de deservire, păstrarea ordinii și liniștii în toate locurile și momentele zilei.

Încălcarea oricărei prevederi a legii, executării pedepselor, ori regulamentului penitenciarului, se putea sancționa cu măsurile disciplinare prevăzute la art. 21 din Legea 23/1969. Minorilor nu li se puteau aplica măsurile de ”retragere a dreptului la corespondență, izolării severe și regimul restrictiv” iar femeilor însărcinate nu li se puteau aplica ”izolarea simplă ori severă precum și transferarea la un penitenciar cu regim restrictiv”

Retragerea unuia, a mai multora, sau a tuturor drepturilor de a primi vizite, pachete, de a primi și trimite corespondența, pentru perioada la care aveau dreptul era sancțiunea ce se aplica cel mai frecvent, avea un conținut complex, având ca efect întreruperea legăturii cu familia pe o durată în raport de periodicitatea aplicării acestuia. Se putea aplica retragerea unuia, a două sau a tuturor drepturilor, astfel că cei ce erau vizitați erau privați de contactul cu rudele ori familia, cei care primeau pachete cu alimente erau privați de hrana de la familie, cei ce corespondau nu mai puteau primi ori trimite informații despre ei, ori despre membri familiei. Sancțiunea era cu atât mai severă cu cât se putea aplica asupra

tuturor drepturilor pe o perioadă, după care urma perioada de ”ridicare” a pedepsei în care nu se puteau primi recompense. Personalizarea acestei sancțiuni se realiza în funcție de faptul dacă cel condamnat era vizitat la penitenciar, dacă i se aduceau pachete, ori dacă corespundea frecvent.

Izolarea simplă, pînă la 15 zile se aplica celor care au repetat o abatere disciplinară, ori au comis o încălcare gravă a regulilor stabilite. Izolarea simplă era posibil de a fi executată pentru cei care nu munceau pe timp de zi iar pe timp de noapte erau trimiși în camera unde erau cazați. Pentru cei care munceau izolarea simplă se executa pe timpul nopții, pe timpul zilei fiind trimiși la locul de muncă cu formația, astfel că acesta nu mai executa pedeapsa în camera comună de deținere un număr de zile. Izolarea simplă pînă la 15 zile îl priva de ori ce altă activitate organizată în penitenciar, inclusiv vizita cu familia dacă era planificată în această perioadă.

În *Capitolul V* al lucrării de cercetare, intitulat *Profilul psihologic, caracterial, categorii de risc și pericolul infracțiunilor savarsite*, s-a analizat tematica prin prisma situației sociale, ponderii infracțiunilor și numărul infractorilor raportați la numărul populației, la numărul conduitelor considerate infracțiuni prevăzute în Codul penal și legile speciale cu dispoziții penale.

Din această perspectivă, s-au avut în vedere elemente privind profilul moral al infractorilor din perioada epocii totalitare, dependența de infracțiune ca singura soluție pentru un număr însemnat de cetățeni, a fost cauzată nu de lipsa locurilor de muncă, ci de lipsa cronică de produse pentru subzistență.

În *CAPITOLUL VI* intitulat *Concepte noi și vechi în abordarea restaurării profilului pozitiv al persoanelor sancționate penal*, se analizează tematica evoluției conceptului de restaurare a profilului pozitiv al persoanelor condamnate. Astfel, reeducarea, mai ales în secolul XX a primit o coloratură umanistă, încercându-se schimbarea concepțiilor infractorilor adulți prin recuperare morală, direcționate spre

doctrin materialiste, comuniste, totalitare, democratice, religioase, prin abolirea tipurilor de pedepse deosebit de severe ca pedeapsa cu moartea, munca silnică sau forțată pe viață sau pe timp limitat, detenția politică pe viață sau pe timp limitat, eliminarea oficială a torturii, reținerile și a încercării de protejare a demnității umane, înlăturarea bătaiei, a înfometării și a condițiilor degradante, acordarea de facilități, drepturi, și chiar a îngrijirii medicale.

Procedurile de urmărire penală s-au orientat mai mult ca în trecut spre legalitate, acordarea dreptului la apărare, individualizarea sancțiunilor în mod echitabil și cu mai multă celeritate.

În aceste condiții, conceptul de reeducare, definit de Codul penal, ca fiind realizat prin muncă pentru prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, era și insuficient și neștiințific. Codul penal actual eliminând din cuprinsul său definiția pedepsei și a scopului acesteia .

Resocializarea este un proces de reintegrare a unui individ ce a săvârșit o faptă sancționată într-o anumită formă de către legea penală, în cadrul sistemului social pe care l-a părăsit, având trăsături corectate, corespunzătoare cu cerințele moralei, principiilor fundamentale și a legilor.

Reintegrarea poate fi deosebit de dificilă în situația în care cel ce revine în societate trebuie să trăiască după vechile ”aranjamente”, în aceeași familie sau anturaj unde se comit infracțiuni. În acest caz, reintegrarea corectă începe prin a părăsi acel climat și prin încercarea de ”refacere a vieții”, având, uneori , piedici materiale și sociale deosebit de mari.

În cuprinsul capitolului au fost analizate și *Conceptul de reintegrare socială în România după anul 1989 , soluțiile educative oferite de Recomandarea nr. R(89)12 a Consiliului de Miniștri al statelor membre al Consiliului Europei cu privire la educație*, deoarece România, începând din anul 1989, cu eforturi deosebite, s-a aliniat la dreptul european, iar în materie de aplicare a sancțiunilor penale, pentru prima dată

s-a orientat spre comandamentele impuse de regulile statului de drept. Contextul deosebit în care a trebuit să fie aplicată această Recomandare a făcut ca prevederile acesteia să fie jaloane importante pentru activitatea educativă din penitenciare, Programele anuale ale Direcției Generale a Penitenciarelor conținând activități cu mare similitudine.

De asemenea, s-au analizat *schimbările în normele execuțional penale cu privire la activitatea de resocializare după anul 1989*. Din aceasta perspectiva, de la adoptarea Legii 23/1969 au trecut mai multe perioade care au marcat activitatea de resocializare. În anul 2004, după 15 ani de la evenimentele ce au determinat schimbări spre statul de drept, s-a elaborat prima Lege privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal. Deși se părea că prevederile umanitare ale acestei legi vor influența și activitatea de resocializare, aceasta nu s-a putut aplica, contextul fiind nefavorabil, dar și prevederile fiind alambicate și neconforme cu infrastructura administrativă existentă. Pare de neconceput, dar această lege nu s-a aplicat nici o zi. Deși neaplicată, ca un exercițiu teoretic, putem arăta că aceasta cuprindea atât executarea sancțiunilor fără lipsire de libertate, munca în folosul comunității, executarea pedepsei amenzii sub forma zilelor – amendă, amânarea aplicării pedepsei și executarea pedepsei închisorii sub supraveghere. Evoluția legislativă a fost totuși pozitivă, *Legea 294/2004 a fost primul act normativ care a stabilit concret drepturile persoanelor condamnate*, drepturile de cetățean și modul lor de exercitare. În afara reglementărilor privind munca persoanelor condamnate s-au prevăzut metode moderne de resocializare.

Evoluția pozitivă a conceptului de resocializare s-a concretizat odată cu apariția Legii 275/2006.

În această lege, la Capitolul VI, s-au introdus reglementări noi cu privire la activitățile educative, culturale, terapeutice, de consiliere

psihologică și asistență socială, instruirea școlară și formarea profesională a persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate.

S-a trecut, pentru prima dată , de la conceptul vechi de ”reeducare a condamnaților” la noua sintagmă a ”reintegrării sociale a persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate”și la conceptul privind ”recuperarea minorilor” .

Prin Regulamentul de aplicare a Legii 275/2006 s-a introdus explicit scopul executării pedepselor și anume ”asistarea persoanelor private de libertate, în vederea reintegrării lor sociale și prevenirii săvârșirii de noi infracțiuni”.

La 19 iulie 2013 a intrat în vigoare Legea 254/2013 care aduce ca noutate absolută ***stabilirea procedurilor de resocializare pe categorii de persoane condamnate în raport de regimul ce li se aplică.*** În anul 2015 s-a elaborat pentru prima dată în țara noastră un document programatic al Guvernului României privind reintegrarea persoanelor private de libertate denumit ” Strategia Națională de reintegrare socială a persoanelor private de libertate, 2015 – 2019, București, 27 mai 2015”.

O comisie interministerială și-a asumat o serie de atribuții de coordonare, mobilizare de resurse, comunicare, formulare de proiecte și recomandări. De asemenea, comisia inițiază politici publice privind reintegrarea, stabilește grupuri de lucru din specialiști ai instituțiilor centrale și locale pentru formularea de propuneri în vederea evaluărilor activităților desfășurate.

În cuprinsul ***CAPITOLULUI VII, intitulat Sanctiunile penale privite prin prisma realitatilor sociale si efectele acestora in procesul de reeducare a condamnatilor*** , au fost analizate aspecte privind sistemul sancțiunilor penale în noul Cod penal și reglementarea executării acestora, prin cercetarea, cu precădere a trăsăturilor specifice, care au ca efect îmbunătățirea mijloacelor necesare resocializării, astfel încât toate măsurile educative și pedepsele să fie executate în condiții apropiate de mediul

social. În acest sens, condițiile de viață obișnuite prin continuarea executării acestora în forma individualizată neprivativă de libertate prin aplicarea de muncă în folosul comunității două ore pe zi, neîntreruperea legăturilor familiale, a serviciului, a exercițiului drepturilor civile și politice ce n-au fost interzise a fi exercitate, discreția aplicării măsurilor pentru păstrarea intactă a demnității cetățeanului facilitează revenirea integrală, în timp scurt, la exercitarea tuturor drepturilor și libertăților cetățenești.

În ceea ce privește reformarea sistemelor de executare a sancțiunilor penale, în conformitate cu rezultatele dezvoltării științelor sociale și a tehnologiei informațiilor și cunoașterii, au fost abordate implicațiile acestora asupra conduitei persoanei supuse rigorii legii penale, a familiei acestuia, trasaturile sancțiunilor privative și neprivative de libertate asupra personalității celui condamnat, metodele de prevenire a săvârșirii de noi infracțiuni.

CAPITOLUL VIII intitulat Solutii de indreptare a conduitei deviate prin aplicarea masurilor alternative. Personalizarea sanctiunii analizeaza problematica alegerii unei sancțiuni neprivative de libertate care trebuie să țină seama de natura și gravitatea infracțiunii, de personalitatea și antecedentele infractorului, de obiectul condamnării și interesele victimei, pentru a se restaura ordinea firească a relațiilor sociale afectate prin devianța de natură infracțională realizată la un moment dat de persoana determinată să folosească ocazia de a-și asuma riscul rezolvării problemelor personale prin comiterea unei fapte penale.

Deși, despre sancțiuni neprivative de libertate, s-a discutat încă din secolul al XIX – lea, pentru prima dată reglementări internaționale au apărut în 1990, într-un prim document al O.N.U.

Regulile de la Tokyo recomandă țărilor să adopte o politică penală alternativă, care să cuprindă mai multe forme considerate mai eficiente decât penitenciarizarea unor categorii de infractori.

Aceste măsuri preconizate încă din 1990 au stat la baza reevaluării sistemelor penitenciare pentru a se diminua problemele grave ale pedepselor carcerale.

În cuprinsul acestui capitol s-a analizat și eficiența educativă a renunțării la aplicarea pedepsei din perspectiva experienței europene a unor țări avansate economic și care au adoptat o asemenea măsură de individualizare judiciară a pedepsei și a modificărilor din legislația penală românească. Renunțarea la aplicarea pedepsei este prima în demersul judiciar posibil de aplicat, prin care se realizează atât individualizarea pedepsei, personalizarea răspunderii penale, activitatea de evaluare a posibilităților de resocializare și implicare directă a instanței de judecată în educația juridică, etică, cetățenească a infractorului. Este de fapt un început în aplicarea cu adevărat a principiului apărării sociale prin rolul activ al instanței de judecată în ceea ce numim restaurarea conduitei pozitive a persoanei infractorului.

Un paragraf aparte a fost destinat ***sanțiunii amenzii ca pedeapsă principală neprivativă de libertate și amanării executării pedepsei***, condițiile legale de luare a acestei măsuri, dar și reacția persoanei careia i s-a aplicat de către instanța de judecată această sancțiune. Astfel, hotărârea instanței de judecată este raportată la persoana infractorului, deoarece conceptul pornește de la posibilitatea acestuia de a înțelege șansa ce i se acordă, de a se amâna aplicarea pedepsei și, ulterior, după 2 ani, de a nu mai executa pedeapsa.

În cadrul acestei tematici s-a analizat și suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, noțiunea, trăsături, condiții de aplicare.

Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere este una dintre instituțiile apărute după anul 1992 odată cu modificarea, prin Legea 104/1992, a prevederilor Codului penal, astfel că legislația s-a adaptat regulilor europene în materia alternativelor la pedeapsa închisorii. Ca instituție a dreptului execuțional penal, executarea pedepsei cu suspendare

este a doua variantă de punere în aplicare a politicii privind acordarea șanseii celor care au comis infracțiuni și care îndeplinesc anumite condiții, să nu mai fie trimiși în penitenciar pentru executarea pedepsei. Prin prisma dispozițiilor legale, s-a analizat rolul acestei măsuri în activitatea de resocializare. Una dintre condițiile speciale cu privire la posibilitatea aplicării suspendării executării pedepsei sub supraveghere este manifestarea acordului în fața instanței de judecată de a presta muncă neremunerată în folosul comunității. O altă instituție juridică și **anume Liberarea condiționată**[1] a fost analizată prin prisma **Noțiunii, trăsăturilor, oportunității aplicabilității, ca formă de individualizare a pedepsei.**

CAPITOLUL IX tratează problematica *Remodelării personalității pozitive a persoanelor ce execută pedepse privative de libertate prin programe și activități socio-educative, instruire școlară și profesionalizare.*

Recomandarea 2006/2 a Consiliului European, ce reglementează drepturile persoanei condamnate, crează o imagine cu privire la viitorul instituției penitenciare, care încă este destinată resocializării în regim de deținere a persoanelor sancționate penal. Inovațiile aduse de această Recomandare, în condițiile în care s-ar aplica întocmai, în litera, dar și în spiritul ei, ar transforma penitenciarele în cu totul alte instituții, în care persoanele custodiate s-ar putea găsi și recupera educativ, instructiv, cultural, religios, din punct de vedere al sănătății, în deplinătatea echilibrului emoțional și mintal, capabile să reintre în societatea democratică așa cum sunt înscrise principiile în dreptul penal și dreptul execuțional penal.

De asemenea, în demersul științific de cercetare s-a analizat *Sistemul de organizare instituțională pentru desfășurarea activităților socio – educative în locurile de deținere.* În acest sens am gândit o serie de propuneri de adaptare a cadrului normativ relevant în

materia studiată, în scopul reintegrării efective a persoanelor ce au savarsit infracțiuni și au suportat regimul carceral, în societatea și viața firească a cetățenilor.

Beneficiile instruirii moderne, folosirea timpului de școlarizare și profesionalizare cu implementarea programelor de pe calculator ar scurta și intensifica însușirea cunoștințelor lăsând o bună parte de timp activităților educative individuale. Profilarea locurilor de deținere pe regimuri de securitate și pază este importantă și pentru posibilitățile de organizare mai bună a activităților de resocializare. Totuși propunerea noastră ar fi, pentru realizarea în mod calificat a tuturor activităților de resocializare, realizarea profilării penitenciarelor în conformitate cu direcționarea categoriilor de deținuți în raport de nevoile de resocializare.

În acest context *propunem, de lege ferenda , ca unitățile penitenciare și centrele de detenție să fie profilate pe sisteme de regim, dar și pe categorii de necesități de resocializare*. Această nouă separare și clasificare ar fi benefică în organizarea în secții interioare distincte pentru că, indiferent de infracțiunea comisă, condamnații au alte preocupări cu privire modul în care vor acționa la punerea în libertate. Fiecare categorie de condamnați cu același tip de probleme de resocializare fiind grupați împreună, ținându-se seama de criteriile legale de separațiune, vor putea interacționa între ei dar vor putea mai ușor să fie organizați pentru a participa la activități educative de resocializare. Un proiect care ar duce la concluzii despre utilitatea pedepselor alternative, modalităților de executare a pedepselor prin forme închise, semideschise și fără privare de libertate ori folosirea muncii condamnaților în folosul victimelor infracțiunilor, realizarea unor locuri de deținere pilot pentru aplicarea formelor de resocializare specializate pentru eradicarea violenței, ar fi deosebit de utile și ar duce la propuneri concrete pentru îmbunătățirea legislației privind executarea sancțiunilor penale.

Propunem ca să se analizeze situația condamnaților care execută pedeapsa în regim semideschis și deschis, astfel ca aceștia să poată, prin munca lor, să susțină cheltuielile prilejuite de detenție, așa cum s-a încercat fără succes, deocamdată, să se aprobe executarea pedepsei la domiciliu pentru diminuarea cheltuielilor cu deținerea și eliminarea nocivității detenției.

Un paragraf distinct din cadrul capitolului analizează *Elemente formative privind minorii infractori existenți în centrele de resocializare.*

Ultimul CAPITOL al lucrării cuprinde *CONCLUZII ȘI PROPUNERI*, în contextul în care sistemul executării sancțiunilor penale pe plan internațional și național este în căutare de soluții în fața creșterii categoriilor de fapte penale și a numărului din ce în ce mai mare de infractori.

În această lucrare s-a aratat *necesitatea schimbării profunde a sistemului răspunderii penale, în sensul personalizării sancțiunilor în raport de faptă*, de nevoile de resocializare, de posibilitățile infractorului de reintegrare în societatea plină de aspecte ce nu țin de democrație ci de libertinism, ce înlocuiește libertatea și drepturile omului, de resursele umane și materiale puse la dispoziție (din ce în ce mai mari, dar epuizate pe programe colective), pe proiecte financiare, ce ameliorează condițiile din penitenciare, dar nu le schimbă.

În cele ce urmează arătăm câteva dintre *propunerile de reformarea sistemului răspunderii penale și regimului executiv penal.*

1. Una dintre problemele cele mai importante vizează *definirea pedepsei*. Propunem ca, în cuprinsul Codului penal la Titlul III, Capitolul I Pedepsele, să fie introdus un text privind definirea pedepsei. Considerăm că o definiție a sancțiunilor penale ar fi următoarea: Sancțiunea penală stabilește conform legii, perioada și formele de limitare a exercitării drepturilor constituționale sub forma pedepselor ori măsurilor educative, neprivative ori privative de libertate, ce se aplică persoanelor ce au comis

infracțiuni, astfel încât acestea să fie cuprinse în proceduri personalizate de resocializare, în cadrul unor activități și programe necesare reintegrării în familie și societate și pentru recuperare educativă, în vederea prevenirii ulterioare a săvârșirii de noi infracțiuni. Cel mai important element este cu privire accentuarea caracterului educativ al pedepsei și delimitarea de constrângerea fizică și psihică inerentă închiderii și aplicării regimului de deținere.

2. Propunem ca să se realizeze un ***Cod al Executării Sancțiunilor Penale*** în care să fie înserate toate normele de drept execuțional penal și de probațiune, începând cu principiile europene, organizarea instituțională, drepturile și obligațiile condamnaților, separațiunea pe criterii privitoare la necesitățile de resocializare, proceduri privind asigurarea disciplinei, precum și a defășurării tuturor activităților conform cu legislația românească în vigoare. Procedurile trebuie să elimine posibilitatea transmiterii exeperienței negative a unor condamnați către alții prin separațiune și educație.

3. Propunem ***o definiție a trei grade de gravitate a infracțiunii în raport de criteriile stabilite în art 74 Cod penal***, astfel încât, indiferent de infracțiunea săvârșită să se poată aplica, dacă este posibil, principiul progresivității. În acest fel s-ar da posibilitate instanței de judecată să poată individualiza judicios categoriile de infractori, iar în cadrul individualizării s-ar putea personaliza sancțiunea ca fiind renunțare, alternativă la pedeapsa închisorii, măsură educativă neprivativă de libertate, închisoare, măsură educativă privativă de libertate, ori, în cazurile deosebit de grave, pedepse de lungă durată alternativ cu detențiunea pe viață. Propunem trei grade de gravitate privitor la pedepse : până la 5 ani, între 5 și 10 ani, peste 10 ani și detențiune pe viață.

4. Pentru analiza propunerii de liberare condiționată în cazul celor condamnați la detențiune pe viață, propunerea noastră ar fi aceea cu privire la ***introducerea, ca o condiție distinctă, a examenului psihologic și***

psihiatric privind capacitatea de înțelegere și a nivelului de inteligență a persoanei pentru a se constata dacă, în mod concret, aceasta are reprezentarea corectă asupra vinovăției sale. Aceasta deoarece, în multe situații, doar împrejurările și modul defectuos de înfăptuire a activității infracționale au salvat fapta de urmări grave.

5. Propunem, pentru cei care au pedepse de executat pedepse de lungă durată, ca *evaluarea conduitei să fie făcută pentru ultimii 10 ani înainte de punerea în discuția comisiei de propuneri pentru liberare condiționată*, deoarece primii ani de încarcerare sunt deosebit de greu de parcurs, inevitabil cu acte negative și corespunzător cu sancțiuni. În acest sens, este utilă introducerea unui sistem de reducere efectivă a pedepsei prin folosirea sistemului de creditare deja folosit în sistemul de recompensare, care ar putea să ducă la un beneficiu de reducere a pedepsei de la 3 luni la 6 luni pe an, reducere condiționată de îndeplinirea efectivă a condițiilor prestabilite. Astfel, eforturile condamnaților de a îndeplini aceste condiții ar duce la reducerea anuală a pedepsei, acest beneficiu nefiind posibil de anulat prin hotărârea unei comisii de individualizare a pedepsei. În aceste condiții, liberarea condiționată s-ar acorda după sistemul folosit în unele țări europene numai pentru cazuri umanitare.

6. Propunem ca *reducerea pedepsei ca urmare a muncii depuse de persoana condamnată, ori zilele câștigate ca urmare a diverselor activități efectuate, însumându-se un număr de zile executate ce reprezintă un efort depus pentru a se diminua pedeapsa*, indiferent dacă condamnatul se va libera condiționat sau nu, beneficiul zilelor considerate ca executate să scurteze data punerii în libertate la termen. În acest sens, se impune modificarea art. 96 din Legea 254/2013;

7. Propunem factorilor guvernamentali să inițieze o *"Strategie a realizării locurilor de cazare necesare în perspectiva transformării penitenciarelor în Institute de resocializare și readaptare socială"*. Propunem de lege ferenda ca *unitățile penitenciare și centrele*

de detenție să fie profilate în cadrul sistemelor de profilare și regim pe categorii de necesități de resocializare. Această nouă separațiune și clasificare ar fi benefică în organizarea în secții interioare distincte deoarece, indiferent de infracțiunea comisă, condamnații vor avea alte preocupări cu privire modul în care vor acționa la punerea în executare a sancțiunilor penale.

8. Trebuie *reconsiderate toate regulile cu privire la executarea măsurilor educative pentru tineri și minori*, deoarece normele din Legea 254/2013 ,care se aplică ”corespunzător”, nu se potrivesc regulilor de determinare educativă. Regulile cum ar fi percheziția, escortarea, supravegherea, sancționarea, vizita, și altele, trebuie să nu fie în condiții similare cu cele din penitenciar, deoarece acestea nu corespund nivelului de civilizație a secolului în care trăim.

CONSTANTIN-MARC NEAGU